

Верховний
Суд

ОГЛЯД судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР
за липень 2026 року

Supreme LAB

База правових позицій

ЗМІСТ

I. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ	4
1.1. Оподаткування.....	4
1.1.1. Про обов'язок контролюючого органу довести порушення правил податкового та бухгалтерського обліку, якщо платник надав усі первинні документи.....	4
1.1.2. Про збільшення фінансового результату на суму штрафів на користь нерезидента, облік результатів інвентаризації та відображення сум ПДВ у витратах	5
1.2. Митна справа	7
1.2.1. Про правомірність застосування антидемпінгового мита в разі непідтвердження країни походження товару.....	7
1.2.2. Про застосування антидемпінгового мита в разі непідтвердження походження товару внаслідок фальсифікації сертифіката про походження	9
II. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ	11
2.1. Про непоширення на технічну документацію з нормативної грошової оцінки земель законодавчих вимог щодо оприлюднення проектів регуляторних актів	11
2.2. Про право члена сім'ї загиблого працівника об'єкта критичної інфраструктури на одноразову грошову допомогу	13
2.3. Про протиправність встановлення підзаконним нормативно-правовим актом спеціального порядку виплати нарахованих сум пенсії внутрішньо переміщеним особам	15
2.4. Про визначення законодавства, що підлягає застосуванню при вирішенні питання щодо призначення одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) волонтера	17
2.5. Про наслідки ненадання під час громадських слухань з оцінки впливу на довкілля документа, що підтверджує повноваження представника суб'єкта господарювання (замовника планованої діяльності)	20

III. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН	22
3.1. Про звільнення державного службовця з посади через набуття іноземного громадянства.....	22
3.2. Про повноваження Кабінету Міністрів України встановлювати складові розрахунку та розмірів грошового забезпечення для військовослужбовців	24
3.3. Про порядок запровадження та використання командиром журналу обліку індивідуально-виховних робіт із співробітниками управління патрульної поліції.....	26
IV. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ.....	29
4.1. Про оскаржуваність у порядку адміністративного судочинства довідки Національного агентства з питань запобігання корупції, складеної за результатами повної перевірки декларації суб'єктів декларування незалежно від відкриття кримінального провадження чи провадження у справі про адміністративне правопорушення	29

I. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ПОДАТКІВ, ЗБОРІВ ТА ІНШИХ ОБОВ'ЯЗКОВИХ ПЛАТЕЖІВ

1.1. Оподаткування

1.1.1. Про обов'язок контролюючого органу довести порушення правил податкового та бухгалтерського обліку, якщо платник надав усі первинні документи

Якщо платник податків після початку перевірки надав контролюючому органу всі первинні документи, що стосуються предмета перевірки, то обов'язок, визначений пунктом 85.2 статті 85 Податкового кодексу України, вважається виконаним. Контролюючий орган не має права донараховувати податкові зобов'язання лише на підставі висновків акта перевірки без належних доказів порушення вимог податкового та бухгалтерського законодавства, а податкові повідомлення-рішення не можуть ґрунтуватися на припущеннях або непідтверджених висновках в акті перевірки

14 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління ДПС у Київській області на рішення Київського окружного адміністративного суду від 10 липня 2025 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 лютого 2026 року у справі № 810/3170/18 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «Броварський алюмінієвий завод» до Головного управління ДПС у Київській області про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами документальної планової виїзної перевірки контролюючий орган склав акт, на підставі якого прийняв податкові повідомлення-рішення, згідно з якими збільшив грошове зобов'язання з податку на прибуток та застосував штраф. Однією з підстав для донарахування податку на прибуток стало зазначене в акті твердження про ненадання платником первинних бухгалтерських документів та регістрів бухгалтерського обліку. Податковий орган стверджував, що платник не надав усіх документів, витребуваних під час проведення перевірки.

Платник заперечував такі висновки, покликаючись на те, що після початку перевірки надав контролюючому органу в повному обсязі всі первинні документи та регістри бухгалтерського обліку, чим виконав вимоги пункту 85.2 статті 85 Податкового кодексу України.

Київський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, задовольнив позов. Суди першої та апеляційної інстанцій зазначили, що платник належним чином виконав обов'язок, установлений пунктом 85.2 статті 85 Податкового кодексу України, надавши посадовим особам контролюючого органу всі документи, що належать або пов'язані з предметом перевірки.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Відповідно до пункту 85.2 статті 85 Податкового кодексу України платник податків зобов'язаний надати посадовим (службовим) особам контролюючих органів у повному обсязі всі документи, що належать або пов'язані з предметом перевірки. Такий обов'язок виникає у платника податків після початку перевірки. Надання таких документів доводить належне виконання платником цього обов'язку.

На підставі частини другої статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України саме на суб'єкта владних повноважень покладено обов'язок довести правомірність ухваленого рішення. Якщо платник надав усі необхідні документи, що стосуються предмета перевірки, то контролюючий орган зобов'язаний довести наявність конкретних порушень податкового чи бухгалтерського законодавства належними та допустимими доказами.

Податкові повідомлення-рішення не можуть ґрунтуватися лише на висновках акта перевірки, якщо ці висновки не підтверджені належними доказами порушення вимог податкового та бухгалтерського законодавства

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 липня 2026 року у справі № 810/3170/18 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138208239>

1.1.2. Про збільшення фінансового результату на суму штрафів на користь нерезидента, облік результатів інвентаризації та відображення сум ПДВ у витратах

Збільшення фінансового результату до оподаткування на суму витрат від визнаних штрафів, пені та неустойки відповідно до підпункту 140.5.11 пункту 140.5 статті 140 Податкового кодексу України застосовується лише в разі, якщо такі суми нараховані на користь особи, яка не є платником податку. Якщо нерезидент підтвердив статус платника податку в державі свого резидентства належними документами, обов'язок збільшувати фінансовий результат не виникає. Самі по собі недоліки оформлення документів за результатами інвентаризації не є достатньою підставою для коригування фінансового результату, якщо контролюючий орган не довів безпідставності відображення відповідних витрат і не спростував фактичного руху активів. Відсутність реєстрації податкової накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних також автоматично не вказує на безпідставність відображення відповідної суми ПДВ у складі витрат, якщо податкові зобов'язання належним чином задекларовані в податковій звітності

16 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління ДПС у м. Києві на рішення Київського окружного адміністративного суду від 11 березня 2025 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 23 липня 2025 року у справі № 640/4000/19 за позовом Товариства з обмеженою

відповідальністю «ЕХМ Україна» до Головного управління ДПС у м. Києві про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами документальної планової виїзної перевірки контролюючий орган дійшов висновку про завищення платником від'ємного значення об'єкта оподаткування податком на прибуток на 68,5 млн грн та прийняв податкове повідомлення-рішення про його зменшення. Підставами визначено неправомірне відображення курсових різниць за контрактом із нерезидентом, завищення інших операційних витрат за результатами інвентаризації товарно-матеріальних цінностей, віднесення до витрат суми ПДВ за відсутності реєстрації відповідної накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних, а також неврахування вимог підпункту 140.5.11 пункту 140.5 статті 140 ПК України щодо збільшення фінансового результату на суму штрафів, пені та неустойки, нарахованих на користь нерезидента. Контролюючий орган уважав, що такі витрати не відповідають вимогам податкового законодавства, результати інвентаризації не підтверджують правомірність списання нестач, а сума ПДВ не може бути врахована через відсутність реєстрації податкової накладної.

Платник із висновками перевірки не погодився, зазначивши, що штрафи, пеня та неустойка на користь нерезидента не підлягали коригуванню, оскільки нерезидент є платником податку на прибуток у Туреччині, що підтверджено документом компетентного органу, а підпункт 140.5.11 пункту 140.5 статті 140 ПК України, на його думку, застосовується лише до виплат особам, які не є платниками податку. Щодо нестач платник пояснив їх списання фактичним рухом активів, змінами облікової політики та переходом на інше програмне забезпечення, зазначивши, що результати інвентаризації належно відображені в бухгалтерському обліку, а недоліки окремих документів самі по собі не доводять безпідставності витрат. Щодо ПДВ платник указав, що відповідні податкові зобов'язання були задекларовані шляхом подання уточнюючого розрахунку відповідно до пункту 198.5 статті 198 ПК України, а відсутність реєстрації податкової накладної не є підставою для невизнання відповідної суми в бухгалтерському обліку.

Київський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, частково задовольнив позов, визнавши протиправним і скасувавши податкове повідомлення-рішення. Суди першої та апеляційної інстанції дійшли висновку, що відсутність факту реєстрації накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних не тотожна відсутності господарської операції або відсутності підстав для відображення відповідної суми у бухгалтерському обліку, якщо податкові зобов'язання були задекларовані платником у податковій звітності.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані судові рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Підпункт 140.5.11 пункту 140.5 статті 140 ПК України пов'язує обов'язок збільшення фінансового результату до оподаткування з нарахуванням штрафів, пені або неустойки на користь осіб, які не є платниками податку. Тому визначальним є встановлення податкового статусу нерезидента. Якщо нерезидент документально підтвердив, що є платником податку в державі свого резидентства, а між Україною та відповідною державою діє міжнародний договір про уникнення подвійного оподаткування, то відсутні підстави для застосування відповідної податкової різниці. Сам факт нарахування штрафних санкцій на користь нерезидента не зумовлює автоматичного збільшення фінансового результату.

Курсові різниці за торговельною монетарною заборгованістю (зобов'язаннями за контрактом поставки товару) відображаються у складі інших операційних доходів або витрат відповідно до пунктів 7–8 П(С)БО 21. Пункт 9 П(С)БО 21 (відображення у складі капіталу) застосовується лише в разі наявності умов, прямо визначених цією нормою.

Оцінюючи правомірність відображення витрат за результатами інвентаризації, потрібно зважати не на формальну відповідність окремих документів вимогам законодавства, а на підтвердження фактичного руху активів та їх належне відображення в бухгалтерському обліку. Недоліки оформлення інвентаризаційних документів або окремі розбіжності самі по собі не доводять безпідставності витрат. Неправомірність їх формування зобов'язаний доводити саме контролюючий орган. Відсутність реєстрації накладної в Єдиному реєстрі податкових накладних не є самостійною підставою для невизнання відповідної суми ПДВ у складі витрат. Якщо платник задекларував податкові зобов'язання шляхом подання уточнюючого розрахунку відповідно до пункту 198.5 статті 198 ПК України, а контролюючий орган не довів відсутності господарської операції чи порушення правил бухгалтерського обліку, то відсутні підстави для виключення такої суми зі складу витрат.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 липня 2026 року у справі № 640/4000/19 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138279783>

1.2. Митна справа

1.2.1. Про правомірність застосування антидемпінгового мита в разі непідтвердження країни походження товару

Якщо компетентний орган країни, зазначеної як країна походження товару, підтверджує, що сертифікат про походження товару не видавався або містить недостовірні відомості, такий документ не може бути підставою для звільнення від застосування антидемпінгового мита. Лист компетентного органу іноземної держави, отриманий митним органом у порядку міжнародної перевірки документів про походження товару відповідно до статті 43 Митного кодексу України та положень Кіотської конвенції, є належним доказом для встановлення

недостовірності відомостей, зазначених у сертифікаті, та не потребує додаткової легалізації чи апостилювання

10 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «ТПК Гамма» на постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 17 вересня 2025 року у справі № 160/29245/24 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «ТПК Гамма» до Дніпровської митниці про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

За результатами документальної невиїзної перевірки митниця встановила, що під час митного оформлення імпортованих металевих кріпильних виробів товариство подало сертифікат про походження товару, який був підставою для незастосування антидемпінгового мита. Водночас за результатами перевірки, проведеної шляхом звернення до компетентного органу, було отримано відповідь, що цей сертифікат (який не видавав уповноважений орган) містив недостовірні реквізити, зокрема неактуальну адресу та дані особи, яка не працювала в торгово-промисловій палаті Малайзії на момент його оформлення. Аналогічні ознаки були встановлені й щодо інших поданих сертифікатів на імпортований товар. У зв'язку з відсутністю належного підтвердження походження товарів митниця визнала неправомірним звільнення від антидемпінгового мита та визначила податкові зобов'язання за антидемпінговим митом та з податку на додану вартість.

Товариство не погодилося з висновками митниці, зазначаючи, що лист Малайської торгово-промислової палати не є належним і допустимим доказом недійсності сертифікатів про походження, оскільки не був легалізований (апостилюваний) та офіційно перекладений. Крім того, на його думку, країна походження товару була підтверджена іншими товаросупровідними документами (контрактами, інвойсами, пакувальними листами тощо), а у справах про притягнення посадових осіб до адміністративної відповідальності суди встановили відсутність складу правопорушення.

Дніпропетровський окружний адміністративний суд рішенням від 11 березня 2025 року задовольнив позов. Суд першої інстанції дійшов висновку, що митний орган не довів недійсність сертифікатів походження товару, а надані докази, зокрема лист Малайської торгово-промислової палати, є неналежними та недопустимими, оскільки документи іноземною мовою не були перекладені українською та легалізовані в встановленому законом порядку. Водночас митний орган не надав інших належних доказів недійсності сертифікатів, зокрема судових рішень.

Третій апеляційний адміністративний суд скасував рішення суду першої інстанції та відмовив у задоволенні позову. Суд апеляційної інстанції зазначив, що лист Малайської торгово-промислової палати є належним доказом, а також що матеріали справи не містять доказів відсутності в цього органу компетенції чи недостовірності наведеної інформації. Суд також визнав обґрунтованим

використання митницею цього листа для моніторингу митних декларацій та проведення невіїзної документальної перевірки з метою перевірки достовірності заявленої країни походження товару.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржуване судове рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Наявність належного документа про походження є необхідною умовою для застосування режиму незастосування антидемпінгового мита. Керуючись статтею 41 Митного кодексу України, сертифікат про походження товару є документом, який підтверджує країну походження товару та видає компетентний орган відповідної держави.

Непідтвердження достовірності сертифіката про походження товару компетентним органом країни, зазначеної як країна походження, є достатньою підставою для відмови в застосуванні звільнення від антидемпінгового мита та донарахування такого мита згідно з максимальною ставкою.

На підставі частин шостої та сьомої статті 78 Кодексу адміністративного судочинства України судові рішення у справах про адміністративні правопорушення щодо посадових осіб підприємства не мають преюдиційного значення для вирішення спору щодо правомірності податкових повідомлень-рішень, прийнятих щодо юридичної особи.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 10 липня 2026 року у справі № 160/29245/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138166754>

1.2.2. Про застосування антидемпінгового мита в разі непідтвердження походження товару внаслідок фальсифікації сертифіката про походження

Якщо компетентний орган країни, заявленої як країна походження, підтвердив, що сертифікат про походження є фальшивим / підробленим, то митний орган обґрунтовано донараховує антидемпінгове мито за найвищою ставкою. Додаткові документи (інвойси, контракти тощо) не можуть самостійно підтвердити країну походження після отримання офіційної відповіді компетентного органу про фальсифікацію сертифіката. Відповідь компетентного органу, отримана в порядку, визначеному статтею 43 Митного кодексу України та Кіотською конвенцією, не потребує легалізації

15 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Товариства з обмеженою відповідальністю «ВКП Арсенал» на рішення Київського окружного адміністративного суду від 10 листопада 2025 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 11 березня 2026 року у справі № 320/29438/25 за позовом Товариства з обмеженою відповідальністю «ВКП Арсенал» до Київської митниці про визнання протиправними та скасування податкових повідомлень-рішень.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Під час митного оформлення товарів було подано сертифікати про походження товарів, у яких країною походження була зазначена Малайзія. За результатами перевірки, проведеної на підставі запитів Державної митної служби України до компетентних органів Малайзії, було встановлено, що один із сертифікатів містить підроблені підпис і печатку, а інший не видавав уповноважений орган (при цьому зазначений у ньому виробник не був зареєстрований у Малайзійській торгово-промисловій палаті). На підставі отриманих відповідей митний орган дійшов висновку про відсутність належного підтвердження походження товарів, провів донарахування антидемпінгового мита за найвищою ставкою (67,40 %) та податку на додану вартість.

Декларант не погодився з такими висновками, зазначаючи, що країна походження товарів була підтверджена не лише сертифікатами, а й іншими документами, визначеними статтею 41 Митного кодексу України, а також ретроспективно виданими сертифікатами. Крім того, він стверджував, що відповіді компетентних органів Малайзії не можуть бути належними доказами, оскільки не були офіційно перекладені українською мовою та легалізовані в установленому порядку.

Київський окружний адміністративний суд рішенням, залишеним без змін постановою Шостого апеляційного адміністративного суду, відмовив у задоволенні позову. Суди першої та апеляційної інстанцій зазначили, що запит було направлено до компетентних органів Малайзії в установленому порядку, а відповідь уповноваженого органу не лише зазначала про фальсифікацію конкретного сертифіката, але й містила відомості про критерій, згідно з яким цей сертифікат є фальсифікованим. Тому суди дійшли висновку, що сертифікат про походження товару є недопустимим, а інформацію в ньому не можна використовувати.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а оскаржувані рішення – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Відповідно до рішення Міжвідомчої комісії з міжнародної торгівлі № АД-465/2020/4411-03 імпорт товару, що є об'єктом антидемпінгових заходів, без сертифіката про походження або інших документів про походження та в разі неможливості визначення його походження, здійснюється зі сплатою антидемпінгового мита за найвищою ставкою (67,40 %).

Після отримання офіційної відповіді компетентного органу заявленої країни походження про те, що сертифікат є фальшивим (не видавався, містить підроблені печатку та підпис, неправильну адресу), митний орган не наділений повноваженнями додатково аналізувати інші документи декларанта (інвойси, контракти, декларації про походження тощо) і проводити повторну перевірку походження товару.

Відповідь компетентного органу, отримана в порядку, визначеному статтею 43 Митного кодексу України та Розділу 3 Спеціального додатка К до Міжнародної

конвенції про спрощення і гармонізацію митних процедур (Київської конвенції), не потребує легалізації (апостилю чи консульської легалізації).

Обов'язок спростувати докази митного органу про фальсифікацію сертифіката покладено на платника податків на підставі частини першої статті 77 Кодексу адміністративного судочинства України.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 15 липня 2026 року у справі № 320/29438/25 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138380438>

II. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ

2.1. Про непоширення на технічну документацію з нормативної грошової оцінки земель законодавчих вимог щодо оприлюднення проектів регуляторних актів

Технічна документація з нормативної грошової оцінки земель не містить норм права і розробляється суб'єктом, який згідно із Законом України від 22 травня 2003 року № 858-IV «Про землеустрій» має право на здійснення діяльності у сфері землеустрою, із додержанням державних стандартів, норм і правил. Вона лише відображає результати визначення нормативної грошової оцінки за встановленою методикою і не встановлює, не змінює та не скасовує загальнообов'язкових правил поведінки. Отже, така документація не є регуляторним актом у розумінні Закону України від 11 вересня 2003 року № 1160-IV «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», на неї не поширюється встановлений статтями 9 і 13 цього Закону порядок оприлюднення проекту регуляторного акта, а її неопублікування не належить до обставин, з якими стаття 36 цього Закону пов'язує неможливість прийняття регуляторного акта

06 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Ужгородської міської ради на постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 03 лютого 2026 року у справі № 308/9524/17 за позовом Приватного акціонерного товариства «Ужгородський завод "Електродвигун"», Товариства з обмеженою відповідальністю «ФЦА Україна», Товариства з додатковою відповідальністю «Патент», Товариства з додатковою відповідальністю «Ужгородський механічний завод», Товариства з обмеженою відповідальністю «Закарпатбудпостач», Товариства з додатковою відповідальністю «Управління виробничо-технологічної комплектації», Відкритого акціонерного товариства «Закарпатська автобаза» до Ужгородської міської ради про визнання незаконним та скасування рішення.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтовано тим, що Ужгородська міська рада рішенням від 14 липня 2014 року № 1398 затвердила технічну документацію з нормативної грошової оцінки земель міста Ужгорода з порушенням вимог Закону України від 11 вересня 2003 року № 1160-IV «Про засади державної регуляторної політики у сфері

господарської діяльності» (далі - Закон № 1160-IV), оскільки не оприлюднила саму технічну документацію разом із проектом рішення та аналізом регуляторного впливу. Позивачі вказували на недостовірність окремих показників технічної документації, що вплинуло на розмір нормативної грошової оцінки земель.

Суд першої інстанції відмовив у задоволенні позову. Суд виходив із того, що міська рада дотрималася вимог Закону № 1160-IV щодо оприлюднення проекту регуляторного акта та аналізу його регуляторного впливу, а правомірність технічної документації з нормативної грошової оцінки земель уже була підтверджена судовим рішенням в іншій справі.

Постановою апеляційного адміністративного суду рішення суду першої інстанції скасовано та задоволено позов. Суд апеляційної інстанції дійшов висновку, що міська рада не виконала вимог Закону № 1160-IV, оскільки не оприлюднила технічну документацію з нормативної грошової оцінки земель як невід'ємну складову проекту рішення та аналіз регуляторного впливу.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував постанову суду апеляційної інстанції та залишив у силі рішення суду першої інстанції.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що рішення органу місцевого самоврядування про затвердження технічної документації з нормативної грошової оцінки земель населеного пункту є нормативно-правовим актом регуляторного характеру, оскільки прийнято Ужгородською міською радою як уповноваженим регуляторним органом та встановлює нормативну грошову оцінку, що застосовується неодноразово стосовно невизначеного кола осіб як база для обрахунку земельного податку та орендної плати.

Відтак, на процедуру підготовки, прийняття та оприлюднення такого рішення поширюються вимоги Закону № 1160-IV.

Стаття 36 Закону № 1160-IV визначає вичерпний перелік обставин, за наявності хоча б однієї з яких регуляторний акт не може бути прийнятий або схвалений уповноваженим на це органом чи посадовою особою місцевого самоврядування, а саме: відсутній аналіз регуляторного впливу; проект регуляторного акта не був оприлюднений. Суди попередніх інстанцій у цій справі не встановили жодної з цих обставин.

Технічна документація з нормативної грошової оцінки земель не містить норм права і розробляється суб'єктом, який згідно із Законом України від 22 травня 2003 року № 858-IV «Про землеустрій» має право на здійснення діяльності у сфері землеустрою, із додержанням державних стандартів, норм і правил. Вона лише відображає результати визначення нормативної грошової оцінки за встановленою методикою і не встановлює, не змінює та не скасовує загальнообов'язкових правил поведінки.

Таким чином, норми права у відповідних правовідносинах встановлює саме рішення органу місцевого самоврядування про затвердження технічної документації, яке й має ознаки регуляторного акта, а не технічна документація, що є підставою для його прийняття. Тому технічна документація з нормативної

грошової оцінки земель не є регуляторним актом у розумінні Закону № 1160-IV, на неї не поширюється встановлений статтями 9 і 13 цього Закону порядок оприлюднення проєкту регуляторного акта, а її неопублікування не належить до обставин, з якими стаття 36 цього Закону пов'язує неможливість прийняття регуляторного акта.

Норми права у цих відносинах встановлює виключно рішення органу місцевого самоврядування, яким затверджується технічна документація. Саме це рішення і має ознаки регуляторного акта, а технічна документація виступає лише технічним підґрунтям (підставою) для його прийняття.

Тому технічна документація з нормативної грошової оцінки земель не є регуляторним актом у розумінні Закону № 1160-IV, на неї не поширюється встановлений статтями 9 і 13 цього Закону порядок оприлюднення проєкту регуляторного акта, а її неопублікування не належить до обставин, з якими стаття 36 цього Закону пов'язує неможливість прийняття регуляторного акта. Обов'язок оприлюднення охоплює безпосередньо проєкт рішення ради та аналіз його регуляторного впливу, а не весь масив розроблених розрахункових чи графічних матеріалів.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 06 липня 2026 року у справі № 308/9524/17 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137981810>

2.2. Про право члена сім'ї загиблого працівника об'єкта критичної інфраструктури на одноразову грошову допомогу

Право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом України від 20 березня 2023 року № 2980-IX «Про одноразову грошову допомогу за шкоду життю та здоров'ю, завдану працівникам об'єктів критичної інфраструктури, державним службовцям, посадовим особам місцевого самоврядування внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України», виникає безпосередньо в момент настання юридичного факту, а саме загибелі (смерті) працівника внаслідок військової агресії під час виконання професійних обов'язків. Будь-які рішення держави (як-от створення Реєстру чи подальше внесення об'єкта до нього), що вчинені після цього моменту, не можуть звужувати, скасовувати чи відтерміновувати вже набуте особою право на соціальний захист

08 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Головного управління Пенсійного фонду України в Херсонській області на рішення Одеського окружного адміністративного суду від 15 жовтня 2025 року та постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 16 лютого 2026 року у справі № 420/37993/24 за позовом Особа_1 до Головного управління Пенсійного фонду України в Херсонській області про визнання протиправним та скасування рішення, зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтовано тим, що чоловік позивачки загинув 31 березня 2023 року під час виконання трудових обов'язків на підприємстві АТ «Херсонобленерго» внаслідок спрацювання вибухового пристрою. Позивачка звернулась до органу

Пенсійного фонду із заявою про призначення і виплату їй, як члену сім'ї (дружині) загиблого працівника об'єкту критичної інфраструктури, одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом України від 20 березня 2023 року № 2980-IX «Про одноразову грошову допомогу за шкоду життю та здоров'ю, завдану працівникам об'єктів критичної інфраструктури, державним службовцям, посадовим особам місцевого самоврядування внаслідок військової агресії РФ проти України» (далі – Закон 2980-IX). Відповідач відмовив у наданні допомоги, мотивуючи своє рішення тим, що на дату загибелі працівника АТ «Херсонобленерго» не було включене до Реєстру об'єктів критичної інфраструктури.

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позов задоволено. Суди першої та апеляційної інстанцій виходили з того, що позивачці як члену сім'ї загиблого, було протиправно відмовлено у призначенні та виплаті одноразової грошової допомоги за шкоду життю та здоров'ю, завдану її чоловіку як працівнику об'єкта критичної інфраструктури внаслідок військової агресії РФ проти України, оскільки чоловік позивачки загинув під час виконання ним обов'язків, а підприємство, на якому працював загиблий, віднесено до об'єктів критичної інфраструктури, що дає позивачці право на призначення одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом № 2980-IX.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що підставою для відмови позивачці у призначенні допомоги була відсутність АТ «Херсонобленерго» у Реєстрі об'єктів критичної інфраструктури на момент загибелі її чоловіка. Водночас Порядок ведення Реєстру об'єктів критичної інфраструктури, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28 квітня 2023 року № 415, набрав чинності після настання нещасного випадку.

Верховний Суд звернув увагу, що на момент виникнення нещасного випадку підприємства, які здійснювали діяльність із розподілу електричної енергії, належали до об'єктів критичної інфраструктури в силу вимог Закону України від 16 листопада 2021 року № 1882-IX «Про критичну інфраструктуру» (далі – Закон № 1882-IX), Порядку віднесення об'єктів до критичної інфраструктури та Переліку секторів критичної інфраструктури, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 9 жовтня 2020 року № 1109.

Судами встановлено, що АТ «Херсонобленерго» здійснювало діяльність із розподілу електричної енергії для всіх об'єктів промисловості, соціальної сфери та населення Херсонської області, а тому на момент нещасного випадку підприємство відносилось до об'єктів критичної інфраструктури.

Верховний Суд наголосив, що ні на позивачку, ні на загиблого працівника не може бути покладений тягар відповідальності за діяльність держави. Позивачка не може бути обмежена у своїх правах чи зазнати негативних наслідків через те, що держава вчасно не запровадила відповідний Реєстр або не внесла до нього

підприємство. Згідно з принципом належного урядування, ризик будь-якої помилки державного органу повинен покладатися на саму державу. Помилки не можуть виправлятися за рахунок осіб, яких вони стосуються, а негативні наслідки державної бездіяльності не повинні ставати приватним тягарем для людини.

Ураховуючи викладене, колегія суддів дійшла висновку, що відмова органу Пенсійного фонду у призначенні позивачці одноразової грошової допомоги є протиправною, оскільки на день загибелі працівника ведення Реєстру ще не було передбачено чинним законодавством, а АТ «Херсонобленерго» вже належало до об'єктів критичної інфраструктури відповідно до Закону № 1882-IX, Порядку та Переліку, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 1109. Несвоєчасне створення Реєстру та внесення до нього підприємства не спростовує факту виконання загиблим професійних обов'язків на об'єкті критичної інфраструктури та не може негативно впливати на соціальний захист працівників енергетики та членів їхніх сімей.

Право на отримання одноразової грошової допомоги, передбаченої Законом № 2980-IX, виникає безпосередньо в момент настання юридичного факту, а саме, загибелі (смерті) працівника внаслідок військової агресії під час виконання професійних обов'язків. Будь-які рішення держави (як-от створення Реєстру чи подальше внесення об'єкта до нього), що вчинені після цього моменту, не можуть звужувати, скасовувати чи відтерміновувати вже набуте особою право на соціальний захист.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 08 липня 2026 року у справі № 420/37993/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138061705>

2.3. Про протиправність встановлення підзаконним нормативно-правовим актом спеціального порядку виплати нарахованих сум пенсії внутрішньо переміщеним особам

Положення абзацу другого пункту 1 та пункту 4 Порядку виплати пенсій (щомісячного довічного грошового утримання), не виплачених за період до місяця відновлення їх виплати, внутрішньо переміщеним особам та особам, які відмовилися відповідно до пункту 1 частини першої статті 12 Закону України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» від довідки про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи і зареєстрували місце проживання та постійно проживають на контрольованій Україною території, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2021 року № 1165, суперечать законам України, оскільки встановлюють не передбачений законом спеціальний порядок виплати нарахованих сум пенсії внутрішньо переміщеним особам, ставлять реалізацію права на їх отримання у залежність від бюджетних призначень та інших умов, не визначених законом, чим звужують зміст і обсяг гарантованого законом права на пенсійне забезпечення та порушують принцип рівності

16 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Кабінету Міністрів України на рішення Київського окружного адміністративного суду від 12 травня 2025 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 31 березня 2026 року у справі № 320/60179/24 за позовом Особа_1 до Кабінету Міністрів України, треті особи: Пенсійний фонд України, Міністерство соціальної політики України, про визнання протиправним та нечинним нормативно-правового акта в частині.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтовано тим, що позивачу, який має статус внутрішньо переміщеної особи, судовим рішенням відновлено виплату пенсії з 01 квітня 2017 року, однак заборгованість за минулий період йому виплачено лише частково – відповідно до Порядку виплати пенсій, не виплачених за період до місяця відновлення їх виплати, внутрішньо переміщеним особам, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 листопада 2021 року № 1165 (далі – Порядок № 1165). Позивач просив визнати абзац другий пункту 1 та пункт 4 Порядку № 1165 протиправними та нечинними як такі, що обмежують його право на отримання нарахованої пенсії за минулий період, гарантоване статтею 46 Закону України від 09 липня 2003 року № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон № 1058-IV).

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, позовні вимоги задоволено. Задовольняючи позовні вимоги, суд першої інстанції, з яким погодився суд апеляційної інстанції, виходив із того, що нормативно-правовим актом, яким визначено здійснення пенсійних виплат за загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням, є Закон № 1058-IV.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що нормативно-правовим актом, яким визначено здійснення пенсійних виплат за загальнообов'язковим державним пенсійним страхуванням, є Закон № 1058-IV. Інші нормативно-правові акти у сфері правовідносин, врегульованих Законом № 1058-IV, можуть застосовуватися виключно за умови, якщо вони не суперечать цьому Закону.

Водночас, Кабінет Міністрів України не наділений правом вирішувати питання, які належать до виключної компетенції Верховної Ради України, так само як і приймати правові акти, які підміняють або суперечать законам України.

Проте оскаржуваними положеннями нормативно-правового акта визначено можливість встановлення КМУ порядку виплати заборгованості по виплаті пенсії, який не відповідає статті 46 Закону № 1058-IV. Унаслідок застосування спірних норм особа, якій державою вже визначено та нараховано відповідну суму пенсії, позбавляється можливості отримати її у повному обсязі та в розумний строк,

оскільки реалізація такого права ставиться у залежність від наявності бюджетних призначень, кількості інших осіб у черзі та інших факторів, які не пов'язані ані з фактом набуття права на пенсію, ані з розміром належних до виплати сум.

Отже, фактично Порядок № 1165 створює новий правовий режим виплати нарахованих сум пенсії, який не передбачений Законом № 1058-IV.

Крім цього, Закон № 1058-IV не містить делегування Кабінету Міністрів України повноважень встановлювати обмеження щодо розміру або строків виплати вже нарахованих сум пенсії чи визначати залежність таких виплат від бюджетного фінансування.

Верховний Суд підкреслив, що відсутність бюджетних коштів не може бути підставою для невиконання державою обов'язків щодо забезпечення гарантованих законом соціальних прав, а підзаконні акти не можуть звужувати зміст і обсяг прав, установлених законом, що узгоджується з послідовною правовою позицією Конституційного Суду України та практикою Європейського суду з прав людини щодо захисту права власності (майнового інтересу) на нараховані соціальні виплати.

Також Суд вказав, що встановлення для внутрішньо переміщених осіб спеціальних умов виплати вже призначених пенсій, які не передбачені законами України та не застосовуються до інших пенсіонерів, суперечить статтям 7 і 14 Закону України від 20 жовтня 2014 року № 1706-VII «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», оскільки призводить до нерівного ставлення та фактично ставить реалізацію права на пенсійне забезпечення у залежність від статусу внутрішньо переміщеної особи, що законом прямо заборонено.

Враховуючи наведене, колегія суддів касаційної інстанції дійшла висновку, що оскаржувані положення абзацу другого пункту 1 та пункту 4 Порядку № 1165 суперечать законам України, оскільки встановлюють не передбачений законом спеціальний порядок виплати нарахованих сум пенсії внутрішньо переміщеним особам, ставлять реалізацію права на їх отримання у залежність від бюджетних призначень та інших умов, не визначених законом, чим звужують зміст і обсяг гарантованого законом права на пенсійне забезпечення та порушують принцип рівності.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 липня 2026 року у справі № 320/60179/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138314143>

2.4. Про визначення законодавства, що підлягає застосуванню при вирішенні питання щодо призначення одноразової грошової допомоги в разі загибелі (смерті) волонтера

Право на отримання одноразової грошової допомоги є похідним від юридичного факту загибелі (смерті) волонтера та виникає саме з моменту настання цієї події. Саме на цей момент повинні визначатися умови реалізації такого права, у тому числі перелік документів, якими підтверджується наявність підстав для призначення та виплати одноразової грошової допомоги. Тому подальша зміна нормативного регулювання щодо переліку документів, які подаються заявником, сама по собі

не може впливати на обсяг прав особи, право якої на отримання відповідної соціальної виплати виникло до набрання чинності такими змінами.

Зміни до законодавства, які набрали чинності після настання події, з якою закон пов'язує виникнення права на отримання одноразової грошової допомоги, зокрема щодо переліку документів, які подаються заявником разом із заявою про виплату одноразової грошової, не мають зворотної дії в часі та не підлягають застосуванню до правовідносин, у межах яких право на таку допомогу виникло до набрання чинності відповідними змінами

16 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Особа_1 на рішення Дніпропетровського окружного адміністративного суду від 26 серпня 2025 року та постанову Третього апеляційного адміністративного суду від 16 квітня 2026 року у справі № 160/15337/25 за позовом Особа_1 до Міністерства у справах ветеранів України, міжвідомчої комісії з питань розгляду матеріалів про визнання учасниками бойових дій та виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера при Міністерстві у справах ветеранів України про визнання протиправним та скасування рішення, зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позов обґрунтовано тим, що позивач звернувся до Міністерства у справах ветеранів України із заявою про призначення одноразової грошової допомоги, передбаченої Порядком і умовами виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або інвалідності волонтера, затвердженими постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 604 (далі – Порядок № 604), у зв'язку із загибеллю його дружини-волонтера. Міжвідомча комісія відмовила у призначенні допомоги через відсутність свідчення керівника одного з підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів чи органів державної влади, який безпосередньо перебував у районі проведення антитерористичної операції, щодо факту надання волонтером волонтерської допомоги, яке на момент прийняття рішення (2025 рік) визначено обов'язковим документом відповідно до пункту 6 Порядку № 604 у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 07 квітня 2023 року № 310 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2015 року № 604» (далі – Постанова № 310). Позивач наполягав, що застосуванню підлягала редакція Порядку № 604, чинна на дату смерті дружини (листопад 2022 року), яка не вимагала обов'язкового подання такого свідчення.

Рішенням окружного адміністративного суду, яке залишене без змін постановою апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позовних вимог відмовлено. Суди виходили з того, що правомірність рішення суб'єкта владних повноважень підлягає оцінці з огляду на законодавство, чинне на момент звернення особи із заявою та прийняття рішення за результатами її розгляду, тобто в редакції Постанови № 310.

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове рішення про задоволення позову.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що одноразова грошова допомога у разі загибелі (смерті) волонтера є гарантованою державою соціальною виплатою компенсаційного характеру, право на отримання якої у членів сім'ї виникає з дати смерті волонтера, зазначеної у свідоцтві про смерть.

Законом України 19 квітня 2011 року № 3236-VI «Про волонтерську діяльність» (далі – Закон № 3236-VI) та Порядком № 604 (у редакції, чинній на момент смерті дружини позивача – 18 листопада 2022 року) свідчення керівника одного з підрозділів Збройних Сил України, інших військових формувань, правоохоронних органів чи органів державної влади визначалося як додатковий доказ, який міг бути використаний у разі необхідності, а не як обов'язковий документ, відсутність якого унеможлиблює призначення допомоги.

Водночас 11 квітня 2023 року набрала чинності Постанова № 310, якою зазначене свідчення командира (начальника) було прямо включено до переліку документів, що додаються до заяви про виплату одноразової грошової допомоги, тобто визначено як обов'язковий додаток до такої заяви.

Аналізуючи приписи пункту 2 Порядку № 604 Верховний Суд зазначив, що право на отримання одноразової грошової допомоги є похідним від юридичного факту загибелі (смерті) волонтера та виникає саме з моменту настання цієї події. Саме на цей момент повинні визначатися умови реалізації такого права, у тому числі перелік документів, якими підтверджується наявність підстав для призначення та виплати одноразової грошової допомоги. Тому подальша зміна нормативного регулювання щодо переліку документів, які подаються заявником, сама по собі не може впливати на обсяг прав особи, право якої на отримання відповідної соціальної виплати виникло до набрання чинності такими змінами.

Зміни до законодавства, які набрали чинності після настання події, з якою закон пов'язує виникнення права на отримання одноразової грошової допомоги, зокрема щодо переліку документів, які подаються заявником разом із заявою про виплату одноразової грошової, не мають зворотної дії в часі та не підлягають застосуванню до правовідносин, у межах яких право на таку допомогу виникло до набрання чинності відповідними змінами.

З огляду на викладене, враховуючи положення статті 58 Конституції України та правові позиції Конституційного Суду України щодо дії нормативно-правових актів у часі, колегія суддів касаційної інстанції дійшла висновку, що при вирішенні питання щодо наявності у особи права на отримання одноразової грошової допомоги у зв'язку із загибеллю (смертю) волонтера підлягає застосуванню законодавство, чинне на момент виникнення такого права, тобто на дату смерті волонтера.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 липня 2026 року у справі № 160/15337/25 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138314158>

2.5. Про наслідки ненадання під час громадських слухань з оцінки впливу на довкілля документа, що підтверджує повноваження представника суб'єкта господарювання (замовника планованої діяльності)

Ненадання документа на підтвердження повноважень представника суб'єкта господарювання (замовника планованої діяльності) безпосередньо під час проведення громадських слухань, за умови їх подальшого належного підтвердження, має характер формального процедурного недоліку, який не впливає на досягнення мети громадського обговорення, не обмежує прав громадськості, а отже не створює визначеної пунктом 10 Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 989 підстави для визнання громадських слухань такими, що не відбулися

23 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Ямницької сільської ради на рішення Івано-Франківського окружного адміністративного суду від 13 листопада 2025 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 12 березня 2026 року у справі № 300/6768/25 за позовом Ямницької сільської ради до Управління екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації, за участю третьої особи – Товариство з обмеженою відповідальністю «ВВ Бетон», про визнання бездіяльності протиправною, визнання протиправним та скасування висновку з оцінки впливу на довкілля.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

16 липня 2025 року було проведено громадські слухання щодо нового будівництва асфальтобетонного заводу, а 21 серпня 2025 року відповідач склав Висновок з оцінки впливу на довкілля, яким визнав допустимим провадження планованої діяльності. На переконання позивача, ці слухання на підставі підпункту 2 пункту 10 Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 року № 989 (далі – Порядок № 989), мали бути визнані такими, що не відбулися, оскільки суб'єкт господарювання (замовник планованої діяльності) фактично не взяв у них участі (представники замовника не підтвердили повноваження безпосередньо під час слухань, а інформацію доповіла представниця розробника Звіту з оцінки впливу на довкілля).

Рішенням окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою апеляційного адміністративного суду, відмовлено у задоволенні позову. Суди виходили з того, що представник ТОВ «ВВ Бетон» фактично брав участь у громадських слуханнях, а його повноваження були належним чином підтверджені після їх проведення шляхом надання довіреності та письмових відповідей на запитання, що свідчить про дотримання вимог Порядку № 989 щодо участі представника суб'єкта господарювання. Крім того, суди зазначили, що чинне законодавство не покладає обов'язку перевіряти повноваження представника суб'єкта господарювання безпосередньо під час громадських слухань, а залучення представника розробника звіту з оцінки впливу на довкілля для надання пояснень не суперечить вимогам Закону України від 23 травня 2017 року № 2059-VIII «Про оцінку впливу на довкілля» (далі – Закон № 2059-VIII).

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що аналіз положень Закону № 2059-VIII та Порядку № 989 не дає підстав для висновку, що ненадання документа на підтвердження повноважень представника суб'єкта господарювання (замовника планованої діяльності) безпосередньо під час проведення громадських слухань є безумовною підставою для визнання їх такими, що не відбулися.

Натомість, визначальними для належного проведення громадських слухань є забезпечення реальної участі громадськості у відповідній процедурі, надання їй повної, доступної й достовірної інформації про плановану діяльність, а також створення умов для висловлення зауважень і пропозицій.

Отже, під час оцінювання дотримання процедури громадського обговорення належить враховувати не лише формальне виконання окремих нормативних вимог, а й те, чи було досягнуто сутнісної мети такого заходу та чи забезпечено фактичне право учасників на участь у ньому.

Як установили суди попередніх інстанцій, у спірних громадських слуханнях взяв участь представник суб'єкта господарювання (замовника планованої діяльності), який фактично виступав перед учасниками громадського обговорення, надавав пояснення щодо планованої діяльності та відповідав на поставлені запитання. До того ж надалі його повноваження були належним чином підтверджені відповідною довіреністю, що виключає наявність обґрунтованих сумнівів щодо законності такого представництва.

Суд зазначив, що пункт 17 Порядку № 989 прямо допускає участь у громадських слуханнях співдоповідачів, експертів або спеціалістів, а тому суб'єкт господарювання мав можливість делегувати право на надання детальних пояснень представнику розробника звіту як залученому фахівцю.

Суд підкреслив, що за усталеним підходом адміністративного судочинства не кожне процедурне порушення спричинює протиправність рішення суб'єкта владних повноважень: правове значення має лише таке порушення, яке є істотним, тобто таким, що вплинуло або могло об'єктивно вплинути на результат відповідної процедури, зміст ухваленого рішення чи можливість реалізації прав учасників такої процедури.

Враховуючи викладене, Верховний Суд дійшов висновку про те, що ненадання документа на підтвердження повноважень представника суб'єкта господарювання (замовника планованої діяльності) безпосередньо під час проведення громадських слухань, за умови їхнього подальшого належного підтвердження, має характер формального процедурного недоліку, який не впливає на досягнення мети громадського обговорення, не обмежує прав громадськості, а відтак не створює визначеної пунктом 10 Порядку №989 підстави для визнання громадських слухань такими, що не відбулися.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 23 липня 2026 року у справі № 300/6768/25 можна ознайомитися за посиланням <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138447409>

III. СПРАВИ, РОЗГЛЯНУТІ СУДОВОЮ ПАЛАТОЮ З РОЗГЛЯДУ СПРАВ ЩОДО ВИБОРЧОГО ПРОЦЕСУ ТА РЕФЕРЕНДУМУ, А ТАКОЖ ЗАХИСТУ ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

3.1. Про звільнення державного службовця з посади через набуття іноземного громадянства

Встановивши факт набуття державним службовцем громадянства іноземної держави, суб'єкт призначення зобов'язаний звільнити таку особу із займаної посади відповідно до пункту 2 частини першої статті 84 Закону України «Про державну службу». Будь-які додаткові процедури / механізми для звільнення державного службовця законодавством не передбачені. Факт набуття особою громадянства іноземної держави повинен ґрунтуватися на беззаперечних доказах, позаяк тягне за собою негативні для державного службовця наслідки у вигляді звільнення особи з публічної служби. Установлення факту набуття особою громадянства іноземної держави закріплено в частині другій статті 84 Закону України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу» та покладається на суб'єкта призначення

03 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів на Сумського окружного адміністративного суду від 23 березня 2023 року та постанову Другого апеляційного адміністративного суду від 18 вересня 2023 року у справі № 480/7731/22 за позовом Особа_1 до Державної служби України з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів, Головного управління Держпродспожислужби в Сумській області про скасування наказу, поновлення на посаді та стягнення середнього заробітку.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

На обґрунтування позовних вимог позивач зазначив, що наказ відповідача про звільнення його з посади є протиправним, оскільки відсутні підстави для звільнення його відповідно до пункту 2 частини першої статті 84 Закону України від 10 грудня 2015 року № 889-VIII «Про державну службу» (далі - Закон № 889-VIII), а саме: встановлення факту наявності у державного службовця громадянства іноземної держави або набуття державним службовцем громадянства іноземної держави під час проходження державної служби. Позивач вказував, що громадянства іноземної держави, зокрема російської федерації, ніколи не набував, паспорт громадянина російської федерації не отримував. Лист Головного управління з протидії системним загрозам управлінню державою Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України, який був підставою для прийняття спірного наказу, не може бути безумовним доказом набуття позивачем громадянства іншої держави, оскільки на наданих Головним управлінням з протидії системним загрозам управлінню державою Департаменту захисту національної державності Служби безпеки України до цього листа копіях документів містяться

підписи, які не відповідають підпису позивача, самі копії не засвідчені в установленому порядку та не містять інформації щодо джерела походження, у зв'язку з чим викликають сумнів у їх достовірності.

Суди попередніх інстанцій частково задовольнили позов, скасували наказ про звільнення, поновили позивача на посаді та стягнули середній заробіток за час вимушеного прогулу. Суди виходили з того, що лист СБУ містив лише інформацію про ймовірну наявність у позивача іноземного громадянства, яка потребувала додаткової перевірки суб'єктом призначення.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, рішення судів попередніх інстанцій скасував та ухвалив нове рішення про відмову в задоволенні позовних вимог.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що З аналізу положень частин першої та другої статті 84 Закону № 889-VIII слідує, що підставою для припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеженням є, зокрема встановлення факту наявності громадянства іншої держави або набуття державним службовцем громадянства іноземної держави під час проходження державної служби. Суб'єкт призначення зобов'язаний звільнити державного службовця у триденний строк з дня настання або встановлення факту набуття ним громадянства іншої держави.

Тобто, законодавець визначив імперативний обов'язок суб'єкта призначення звільнити державного службовця у разі встановлення такого факту наявності у службовця іноземного громадянства або набуття державним службовцем громадянства іноземної держави під час проходження державної служби.

Факт набуття особою громадянства іноземної держави повинен ґрунтуватися на беззаперечних доказах, позаяк тягне за собою негативні для державного службовця наслідки у вигляді звільнення особи з публічної служби. Установлення факту набуття особою громадянства іноземної держави закріплено в частині другій статті 84 Закону № 889-VIII та покладається на суб'єкта призначення.

Звільняючи позивача з посади державного службовця відповідно до частини другої статті 84 Закону № 889-VIII, відповідач виходив з інформації, яку отримав листом СБУ, відповідно до якого позивач отримав паспорт громадянина російської федерації серії НОМЕР, який був виданий федеральною міграційною службою росії в м. Севастополі. До цього листа СБУ додано: роздруківки скріншотів з сайтів «Главное управление по вопросам миграции МВД России», «ФНС России», «СПО СК: АС «Российский паспорт», а також копію «заявления о выдаче (замене) паспорта гражданина российской федерации», оформленого Особа_1 18 червня 2014 року і згідно з відомостей якого останній отримав такий паспорт особисто 07 липня 2014 року.

У постанові від 03 лютого 2021 року у справі № 0940/1503/18 Верховний Суд висловив позицію щодо того, що отримання суб'єктом призначення інформації від СБУ про встановлення факту набуття державним службовцем громадянства іноземної держави є достатньою підставою для звільнення такої особи.

Інформація СБУ містила відомості про отримання позивачем паспорта громадянина російської федерації, а також була підтверджена матеріалами з відповідних інформаційних ресурсів і копією заяви про видачу паспорта.

За таких обставин Верховний Суд дійшов висновку, що підхід відповідача щодо прийняття оскаржуваного наказу був передбачуваний і мав відповідні підстави, оскільки отримання суб'єктом призначення інформації від СБУ про встановлення факту наявності у Особа_1 громадянства російської федерації є безумовною підставою для звільнення його з займаної посади відповідно до частини другої статті 84 Закону № 889-VIII.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 03 липня 2026 року у справі № 480/7731/22 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137945916>

3.2. Про повноваження Кабінету Міністрів України встановлювати складові розрахунку та розмірів грошового забезпечення для військовослужбовців

За відсутності базового спеціального закону, норми та положення щодо структури, складових розрахунку та розмірів грошового забезпечення для певних категорій осіб (зокрема, військовослужбовців) встановлюються та регулюються актами Кабінету Міністрів України, а саме постановою Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб» від 30 серпня 2017 року № 704, якою, зокрема, й було затверджено конкретний механізм визначення розміру грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу та деяких інших осіб, а також встановлення базового критерію для розрахунку такого грошового забезпечення

16 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Кабінету Міністрів України на рішення Київського окружного адміністративного суду від 14 березня 2025 року та постанову Шостого апеляційного адміністративного суду від 18 червня 2025 року у справі № 320/29450/24 за позовом Особа_1 до Кабінету Міністрів України, за участю третьої особи – Особа_2, про визнання неправомірними дій та зобов'язання скасувати пункт 2 Постанови № 481 про внесення змін до пункту 4 постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 року № 704 «Про грошове забезпечення військовослужбовців, осіб рядового і начальницького складу та деяких інших осіб».

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до суду з позовом, у якому просив визнати неправомірними дії Кабінету Міністрів України під час прийняття постанови від 12 травня 2023 року № 481 «Про скасування підпункту 1 пункту 3 змін, що вносяться до постанов Кабінету Міністрів України, затверджених постановою КМУ від 21 лютого 2018 року № 103, та внесення змін до пункту 4 постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2017 року № 704». Вказаними змінами було встановлено, що розміри посадових

окладів, окладів за військовими (спеціальними) званнями військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу та деяких інших осіб розраховуються виходячи з розміру 1762 гривні та визначаються шляхом множення на відповідний тарифний коефіцієнт згідно з додатками 1, 12, 13 і 14. Позивач вказував, що відповідач застосував розрахункову величину для обчислення розміру окладу за посадою та окладу за військовим званням у фіксованій величині - 1 762,00 грн, яка фактично є розміром прожиткового мінімуму для працездатних осіб, встановленого законом на 01 січня 2018 року, якому вже надано оцінку судом у справі № 826/9052/18.

Рішенням суду першої інстанції, залишеним без змін судом апеляційної інстанції, позов задоволено частково. Визнано неправомірними дії Кабінету Міністрів України під час прийняття Постанови № 481, а пункт 2 цієї постанови – протиправним і нечинним. Суди попередніх інстанцій виходили з того, що Кабінет Міністрів України не уповноважений встановлювати розрахункову величину для визначення посадових окладів у твердій фіксованій сумі. На їхнє переконання, визначення такої величини в розмірі 1762 грн суперечило Закону України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» (далі – Закон №2011-XII) і Закону України від 06 грудня 2016 року № 1774-VIII «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» (далі – Закон № 1774-VIII).

Верховний Суд задовольнив касаційну скаргу Кабінету Міністрів України, скасував рішення судів попередніх інстанцій та ухвалив нове рішення про відмову в задоволенні позову.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що зміст пункту 3 розділу II Закону № 1774-VIII не дозволяє виявити норму, на відповідність якій можна здійснити перевірку положень Постанови № 704 (зокрема, пункту 4). У жодному з профільних законодавчих актів законодавець не визначив базовий критерій для здійснення розрахунку посадового окладу грошового забезпечення, що, відповідно, не дозволяє суду констатувати, що вносячи зміни до Постанови № 704 у частині встановлення базової величини для розрахунку грошового забезпечення, Уряд діяв не в межах своєї компетенції, визначеної статтею 117 Конституції України, та поза повноважень, встановлених статтею 20 Закону № 794-VII.

Окрім цього, за сталою правовою позицією Великої Палати Верховного Суду, висловленою, зокрема, у постановках від 15 вересня 2021 року у справі № 640/33771/20 та від 09 червня 2022 року у справі № 520/2098/19, передбачено, що питання грошового забезпечення військовослужбовців та осіб, які прирівнюються до них, належить до повноважень Кабінету Міністрів України.

Тобто, саме Кабінету Міністрів України делеговано право встановлювати умови, порядок, а також розміри складових грошового забезпечення, і таке право є дискреційними повноваженнями, визначеними нормами Конституції України та Законом № 2011-XII.

При цьому, під «умовами» слід розуміти встановлення Кабінетом Міністрів України необхідних обставин, які роблять можливим здійснення нарахування грошового забезпечення військовослужбовцям та іншим, прирівняним до них осіб.

Під «порядком» розуміється, що Кабінету Міністрів України має право на встановлення певної послідовності, черговості, способу виконання, методу здійснення нарахування грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців.

Під «складовими грошового забезпечення» слід розуміти посадовий оклад, оклад за військовим (спеціальним) званням, щомісячні (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, винагороди, які мають постійний характер, премії) та одноразові додаткові види грошового забезпечення. При цьому, базовий критерій для визначення складових грошового забезпечення військовослужбовця є визначальною величиною, оскільки саме від цього показника (шляхом множення на відповідні тарифні коефіцієнти) обчислюються основні види виплат при розрахунку грошового забезпечення.

Отже, колегія суддів констатує, що за відсутності базового спеціального закону, норми та положення щодо структури, складових розрахунку та розмірів грошового забезпечення для певних категорій осіб (зокрема, військовослужбовців,) встановлюються та регулюються актами Кабінету Міністрів України, а саме Постановою № 704, якою, зокрема, й було затверджено конкретний механізм визначення розміру грошового забезпечення військовослужбовців, осіб рядового та начальницького складу та деяких інших осіб, а також встановлення базового критерію для розрахунку такого грошового забезпечення.

Верховний Суд вважає помилковими твердження судів першої та апеляційної інстанцій про те, що Кабінету Міністрів України не уповноважений та не вправі установлювати розрахункову величину для визначення посадових окладів, зокрема у твердому (фіксованому) розмірі, оскільки таке не передбачено та не відповідає нормативно-правовому акту вищої юридичної сили – Закону № 1774-VIII.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 16 липня 2026 року у справі № 320/29450/24 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138315468>

3.3. Про порядок запровадження та використання командиром журналу обліку індивідуально-виховних робіт із співробітниками управління патрульної поліції

Проведення профілактичної виховної роботи, а також контроль за станом та дотриманням службової дисципліни встановлені Дисциплінарним статутом Національної поліції України віднесені до прямих обов'язків командира, а запровадження командиром журналу обліку індивідуально-виховних робіт з співробітниками управління, які перебувають у безпосередньому підпорядкуванні, у якому фіксується проведена виховна робота, що дозволяє контролювати стан її здійснення, не суперечить нормам Інструкції з діловодства в системі Національної поліції України, затвердженої наказом Національної поліції України від 20 травня

2016 року № 414, як спеціального нормативно-правового акта, який встановлює загальні вимоги до документування інформації та організації роботи з документами в усіх органах поліції. Водночас дані, які вносяться до журналу обліку індивідуально-виховних робіт, можуть оброблятися виключно в межах, необхідних для досягнення поставленої мети, яка повинна бути визначена до початку їх збору (у цьому випадку – проведення профілактичної виховної роботи і контроль за станом та дотриманням службової дисципліни поліцейським), що відповідає положенням Закону України від 1 червня 2010 року № 2297-VI «Про захист персональних даних»

14 липня 2026 року Верховний Суд у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Особа_1, на рішення Львівського окружного адміністративного суду від 20 квітня 2021 року та постанову Восьмого апеляційного адміністративного суду від 21 вересня 2021 року у справі № 380/549/21 за позовом Особа_1 до Управління патрульної поліції у Львівській області Департаменту патрульної поліції про визнання протиправними дій та зобов'язання вчинити дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Позивач звернувся до суду з позовом до Управління патрульної поліції у Львівській області Департаменту патрульної поліції у якому просив визнати протиправним використання журналу обліку індивідуально-виховних робіт з співробітниками взводу та зобов'язати уповноважених осіб видалити (знищити) аркуш з персональними даними позивача з журналу обліку індивідуально-виховних робіт з співробітниками взводу. На обґрунтування позовних вимог позивач зазначив, що обробка командиром батальйону його персональних даних без згоди позивача (шляхом заведення в журналі обліку індивідуально-виховних робіт з співробітниками взводу сторінки, що містить його фотографію, П.І.Б., дані про місце проживання, сімейний стан, освіту тощо) є протиправною та такою, що порушує немайнові права, «відібравши в нього немайнову власність». Уважав, що командир не має повноважень заводити вказаний журнал, а описана обробка персональних даних є невиправданим втручанням в його приватне життя, гарантоване статтею 8 Європейської конвенції з прав людини та статтею 32 Конституції України.

Рішенням Львівського окружного адміністративного суду, залишеним без змін постановою Восьмого апеляційного адміністративного суду, у задоволенні позову відмовлено. Суди попередніх інстанцій виходили з того, що для обробки персональних даних на підставі закону згода суб'єкта персональних даних не потрібна, тому її наявність чи відсутність у контексті обставин цієї справи не має жодного значення. При цьому суди попередніх інстанцій зазначили, що перебування особи на публічній службі покладає на неї додаткові обов'язки, пов'язані з її статусом, тому позиція позивача про необхідність отримання командиром його згоди на фіксацію проведеної з ним, як поліцейським виховної роботи, є помилковою.

Верховний Суд залишив касаційну скаргу без задоволення, а рішення судів попередніх інстанцій – без змін.

ОЦІНКА СУДУ

Верховний Суд зазначив, що проведення профілактичної виховної роботи, а також контроль за станом та дотриманням службової дисципліни встановленим Дисциплінарним статутом Національної поліції України віднесені до прямих обов'язків командира, а запровадження командиром журналу обліку індивідуально-виховних робіт з співробітниками управління, які перебувають у безпосередньому підпорядкуванні, у якому фіксується проведена виховна робота, що дозволяє контролювати стан її здійснення, не суперечить нормам Інструкції з діловодства в системі Національної поліції України, затвердженої наказом Національної поліції України від 20 травня 2016 року № 414, як спеціального нормативно-правового акта, який встановлює загальні вимоги до документування інформації та організації роботи з документами в усіх органах поліції.

Водночас, дані, які вносяться до журналу обліку індивідуально-виховних робіт, можуть оброблятися виключно в межах, необхідних для досягнення поставленої мети, яка повинна бути визначена до початку їх збору (у цьому випадку - проведення профілактичної виховної роботи і контроль за станом та дотриманням службової дисципліни поліцейським), що відповідає положенням Закону України 01 червня 2010 року № 2297-VI «Про захист персональних даних» (далі – Закон № 2297-VI).

Зі змісту оскаржуваного журналу вбачається, що стосовно позивача зазначено відомості про: посаду, місце народження, сімейний стан, освіту, місце реєстрації та фактичного проживання, останнього місця роботи, водійське посвідчення, наявність власної зброї, а також фотокартку особи. При цьому позивач стверджував, що ним не надавалася попередньо згода на обробку цих персональних даних, а тому зазначена інформація є конфіденційною, що, зокрема, свідчить про незаконність створення і ведення журналу обліку індивідуально-виховних робіт з співробітниками взводу.

Судами попередніх інстанцій встановлено, що оскаржуваний журнал був розпочатий та зареєстрований в журналі обліку журналів управління 22 жовтня 2019 року. Водночас у матеріалах справи міститься згода на збір та обробку персональних даних, за підписом позивача від 25 травня 2017 року, відповідно до якої останній надав згоду Департаменту патрульної поліції на обробку автоматизованим або іншим способом його персональних даних. Більш того, у цій згоді позивач погодився та ознайомився, які саме відомості розуміються під персональними даними, а також з правами суб'єкта персональних даних, визначених статтею 8 Закону № 2297-VI.

Таким чином, позивач добровільно надав відповідачу свою письмову згоду на збір та обробку персональних даних. Інформація, яка міститься в оскаржуваному журналі, є лише способом реалізації повноважень керівника батальйону щодо організації службової діяльності його підлеглим особовим складом, а метою такого журналу є контроль за службовою діяльністю цих осіб шляхом проведення

індивідуально-виховних робіт, що відповідає нормам Дисциплінарного статуту та Інструкції № 414. При цьому відомості, які зазначені в журналі щодо позивача, не є надмірними у контексті цілей їх збирання та зберігання, оскільки лише дозволяють ідентифікувати особу, займану нею посаду, а також містять інформацію про діяльність, що пов'язана з безпосереднім виконанням функцій поліцейського.

Детальніше з текстом постанови Верховного Суду від 14 липня 2026 року у справі № 380/549/21 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/138208206>

IV. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПИТАННЯ

4.1. Про оскаржуваність у порядку адміністративного судочинства довідки Національного агентства з питань запобігання корупції, складеної за результатами повної перевірки декларації суб'єктів декларування незалежно від відкриття кримінального провадження чи провадження у справі про адміністративне правопорушення

Відкриття кримінального провадження чи провадження у справі про адміністративне правопорушення не перешкоджає оскарженню довідки Національного агентства з питань запобігання корупції, складеної за результатами повної перевірки декларації суб'єктів декларування, в порядку адміністративного судочинства

03 липня 2026 року Верховний Суд у складі судової палати з розгляду справ щодо виборчого процесу та референдуму, а також захисту політичних прав громадян Касаційного адміністративного суду розглянув касаційну скаргу Особи_1 на постанову П'ятого апеляційного адміністративного суду від 16 вересня 2025 року у справі № 420/3078/25 за позовом Особи_1 до Національного агентства з питань запобігання корупції про визнання протиправними та скасування пунктів довідки, зобов'язання вчинити певні дії.

ОБСТАВИНИ СПРАВИ

Суть спору полягала у визнанні протиправними та скасування окремих пунктів довідки НАЗК, складеної за результатами проведення повної перевірки щорічної декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Одеський окружний адміністративний суд позов задовольнив. Суд першої інстанції вважав, що НАЗК дотрималося встановленого законодавством порядку ініціювання повної перевірки поданої позивачем декларації. Водночас довідка про результати повної перевірки вказаної декларації в оскаржених частинах не ґрунтується на достовірних, повних і належним чином перевірених відомостях, не враховує надані пояснення та документи позивача, суперечить принципам об'єктивності, верховенства права та пропорційності, а тому підлягає скасуванню у відповідних частинах з обов'язком НАЗК оприлюднити виправлену довідку з урахуванням висновків суду.

Суд апеляційної інстанції рішення суду першої інстанції скасував та закрив провадження у справі з огляду на те, що після відкриття кримінального провадження за фактами, викладеними в довідці, така довідка більше не може бути самостійним предметом оскарження в порядку адміністративного судочинства.

Верховний Суд касаційну скаргу задовольнив, постанову суду апеляційної інстанції скасував і направив справу для продовження розгляду до цього суду.

ОЦІНКА СУДУ

У цій справі Верховний Суд вирішував питання про те, чи може довідка НАЗК бути предметом судового контролю в порядку адміністративного судочинства в разі виявлення НАЗК за результатами повної перевірки декларації ознак адміністративного або кримінального правопорушення та подальшого вжиття заходів щодо притягнення суб'єкта декларування до юридичної відповідальності.

Судова палата на підставі аналізу правової природи довідки НАЗК, складеної за результатами повної перевірки декларації суб'єкта декларування, підтвердила раніше висловлену Верховним Судом позицію про те, що така довідка є результатом реалізації публічно-владних управлінських функцій у сфері антикорупційного контролю та має ознаки індивідуального акта в розумінні пункту 19 частини першої статті 4 та пункту 1 частини першої статті 19 КАС України, та зазначила, що ця довідка не лише фіксує встановлені під час перевірки обставини, а й породжує самостійні юридичні наслідки для суб'єкта декларування. Зокрема, вона зумовлює обов'язок суб'єкта декларування подати виправлену декларацію, є підставою для повідомлення керівника органу та спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, може бути врахована під час дисциплінарних, кадрових та інших адміністративних процедур, впливати на ділову репутацію особи, а також використовуватися як джерело інформації під час здійснення інших контрольних процедур НАЗК.

Правова природа довідки НАЗК визначається передусім характером владних повноважень, у межах яких її прийнято, а не подальшим використанням її висновків іншими органами. Факт виявлення ознак адміністративного чи кримінального правопорушення або відкриття відповідного провадження не змінює її юридичної природи та не припиняє правовідносин між НАЗК і суб'єктом декларування щодо її складення.

Крім того, законодавство розмежовує довідку про результати повної перевірки декларації та документи, які складаються для ініціювання притягнення особи до юридичної відповідальності. Довідка оформлює результати заходу фінансового контролю, тоді як протокол про адміністративне правопорушення та обґрунтований висновок складаються для реалізації повноважень НАЗК, пов'язаних із реагуванням на виявлені ознаки правопорушень та ініціюванням процедур притягнення особи до юридичної відповідальності.

Судова палата виснувала, що відкриття кримінального провадження або провадження у справі про адміністративне правопорушення не усуває самостійних правових наслідків довідки НАЗК й не позбавляє суб'єкта декларування

права оскаржити її законність у порядку адміністративного судочинства. Водночас межами судового розгляду справи в адміністративному суді є з'ясування того, чи були дії (рішення) НАЗК правомірними в реалізації владних управлінських функцій та чи відповідає довідка за результатами повної перевірки декларації суб'єкта декларування критеріям законності, обґрунтованості, пропорційності та процедурної справедливості в аспекті критеріїв, визначених частиною другою статті 2 КАС України.

Одночасне існування адміністративного провадження, провадження у справі про адміністративне правопорушення та кримінального провадження не створює конкуренції судових юрисдикцій, оскільки в межах кожної з них здійснюється захист різних прав та вирішуються різні юридичні питання. Позбавлення особи права оскаржити довідку НАЗК з підстав існування кримінального провадження або провадження у справі про адміністративне правопорушення фактично виключає такий індивідуальний акт з-під самостійного судового контролю та нівелює конституційні гарантії права на судовий захист і принцип верховенства права.

З огляду на зазначене судова палата уточнила раніше сформований правовий підхід Верховного Суду щодо визначення адміністративної юрисдикції таких спорів і дійшла висновку, що відкриття кримінального провадження або провадження у справі про адміністративне правопорушення, пов'язаних з результатами проведеної НАЗК повної перевірки декларації особи та складання довідки НАЗК, не змінює правової природи такої довідки і не позбавляє її статусу індивідуального акта суб'єкта владних повноважень, та, з урахуванням частини вимог пункту 1 частини першої статті 19 КАС України, зобов'язує адміністративні суди здійснювати контроль за її законністю як адміністративного акта НАЗК.

Застосовуючи наведені висновки до обставин справи, судова палата констатувала, що суд апеляційної інстанції безпідставно дійшов висновку про відсутність адміністративної юрисдикції щодо спору за позовом про визнання протиправними та скасування окремих пунктів довідки НАЗК, складеної за результатами проведення повної перевірки щорічної декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та неправомірно заклав провадження у справі. У зв'язку з цим постанову суду апеляційної інстанції скасовано, а справу направлено до суду апеляційної інстанції для продовження розгляду.

Детальніше з текстом постанови КАС ВС від 03 липня 2026 року у справі № 420/3078/25 можна ознайомитися за посиланням: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137945919>

Огляд судової практики Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за липень 2026 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного адміністративного суду департаменту аналітичної та правової роботи Апарату Верховного Суду; управління забезпечення роботи судової палати з розгляду справ щодо податків, зборів та інших обов'язкових платежів секретаріату Касаційного адміністративного суду Апарату Верховного Суду. Київ, 2026 – 31 с.

Застереження: видання містить короткий огляд деяких судових рішень. У кожному з них викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

 supreme.court.gov.ua

 fb.com/supremecourt.ua

 t.me/supremecourtua

 @supremecourt_ua

 x.com/supremecourt_ua

 so.supreme.court.gov.ua